

*Мр Татјана Јевремовић,
испироживач сарадник, Институт за међународну
политику и привреду, Београд*

Усклађеност одредби савезног Закона о предузећима са III директивом компанијског права ЕУ о националним фузијама

Резиме

Овај рад обрађује однос домаћег Закона о предузећима са одредбама Треће директиве команијског права о националним фузијама акционарских друштва, указујући на њихове међусобне разлике и питања на која би посебно требало обратити пажњу у евентуалној измени или допуни за сада важећег Закона о предузећима. Трећа директива команијског права уређује припремну фазу у поступку фузије, која се огледа у састављању пројекта о фузији и извештајима органа управе и независних стручњака. Затим је регулисана фаза доношења одлуке о фузији на генералној скупштини, систем заштите акционара друштва, поверилаца и других лица. Посебна правила предвиђена су за контролу фузије, њена дејства и објављивање, независности, као и остала правила у вези са посебним случајевима фузије. У односу на ова питања регулира домаћег права је задовољавајућа и обухвата сва најважнија питања регулисана Трећом директивом. За одређена питања би, међутим, било пожељно детаљније и прецизније регулисање. Оно би допринело не само бољој заштити акционара, поверилаца и других лица, већ би наше право боље ускладило са послојом регулисом у овој области на нивоу Европске уније.

Кључне речи: националне фузије, акционарска друштва, III директива команијског права ЕУ.

Увод

Трећа директива компанијског права ЕУ о националним фузијама акционарских друштава донета је 9. октобра 1978. године и у то време је представљала значајан наставак у процесу хармонизације компанијског права унутар ЕУ.¹⁾ Основ њеног доношења налази се у члану 54. став 3. г (садашњи члан 44. став 2. г) Уговора о оснивању ЕЗ, који је предвидео даље остваривање начелно дефинисаног права на настањивање кроз доношење директива, чији је циљ, између осталог, и координација компанијских права држава-чланица ЕУ ради заштите интереса чланова друштва и других лица. Трећа директива је, међутим, осим тог општег циља имала и посебан задатак, који се састојао у увођењу фузије у сва права земаља-чланица, узимајући у обзир да у време њеног доношења овај институт није био једнако познат у свим правима земаља-чланица.²⁾ На тај начин резултат ове директиве прелази координисање и доводи до *стварања* хармонизованог права друштава.³⁾ Њен циљ је такође био и стварање основа за даљи развој регулативе у материји концентрације друштава, нарочито прекограничних фузија. Наиме, доношење директиве о националним фузијама је донето у врло раној фази хармонизације компанијског права пре неких других спорних питања управо ради превазилажења основних препрека у усвајању предлога Конвенције о прекограничним фузијама, касније замењеног предлогом Десете директиве компанијског права о прекограничним фузијама.⁴⁾

Примена Треће директиве у пракси је врло различита, зависно од сваке земље-чланице ЕУ. Наиме, док су у Француској, Италији и Шпанији фузије засноване на одредбама ове директиве врло честе, у другим земљама-чланицама су оне или врло ретке или их уопште нема. Тако се у Енглеској, на пример, овакве фузије врло ретко практикују, јер у овом праву доминирају преузимања (*take-over*) или сличне технике повезивања друштава (*mergers and acquisitions*).

1. "Troisième directive du Conseil du 9 octobre 1978 fondée sur l'article 54 paragraphe 3 sous g) du traité et concernant les fusions des sociétés anonymes (78/855/CEE)", *Journal officiel des Communautés européennes*, No. L 295/36 od 20.10.1978.
2. Стога поступак хармонизовања појединих националних права није био тако једноставан, те је директива спроведена у националним правима касно и после рока који је директивом првобитно био предвиђен за њено спровођење. Осим тога, спровођење ове директиве у белгијско право уследило је тек након пресуде у случају Ц-46/88 пред Европским судом правде.
3. Види више: Richard, D. "Les incidences du droit communautaire sur le statut juridique et fiscal des sociétés", Thèse Université de Nice, Septentrion Presses Universitaires, Villeneuve d'Ascq, 1999., стр. 356.
4. "Projet de convention sur la fusion internationale de sociétés anonymes", *Bulletin des Communautés européennes*, Supplément 13/73, Communautés européennes, Commission, стр. 9-28; као и: "Proposition de dixième directive du Conseil fondée sur l'article 54 paragraphe 3 point g) du traité instituant la Communauté économique européenne concernant les fusions transfrontalières des sociétés anonymes(85/C23/08)", *Journal officiel des Communautés européennes*, No. C 23/11 od 25.1.1985.

Најзначајније одредбе Треће директиве компанијског права о националним фузијама

Трећа директива се односи на националне фузије, односно спајања акционарских друштава. Први нацрт Треће директиве је предвиђао регулисање не само националних фузија, већ и националних подела, али се у каснијим фазама израде овог документа од тога одустало, те су сачињене две директиве које имају врло сличну садржину.⁵⁾ Директива о поделама предвиђа, међутим, ширу заштиту права акционара и поверилаца, и њен циљ није омогућавање поделе у свим земљама Уније, већ поштовање правила која су предвиђена директивом у оним правима која већ познају поделе друштава као посебан институт.

Одредбе Треће директиве су међусобно врло различите и у принципу су или материјалноправне природе или упућују на националне законе земаља-чланица. За велики број питања директива садржи минималну регулативу, осим за питање ништавости, које је регулисано врло исцрпно и строго. У неким питањима су дате опције земаља-чланицама, а у неким је регулатива потпуно препуштена регулативи земаља-чланица (на пример питање датума од кога фузија производи правна дејства). Трећа директива не познаје правила везана за сукоб закона у овој материји, којој је требала да буде посвећена Десета директива компанијског права о којој је било речи.

Трећа директива се односи на акционарска друштва. Иако директива не предвиђа примену својих одредби на друштва са ограниченом одговорношћу, многа права су проширила примену одредби директиве и на ове форме друштва.

Врсте и појам фузије - Трећа директива предвиђа две врсте фузије: фузију апсорбовањем (припајањем) и фузију спајањем, којом долази до оснивања новог друштва. Већина правила је предвиђена за фузију апсорбовањем, али се она сходно примењују и на фузију оснивањем новог друштва, осим предвиђених изузетака, специфичних за ову врсту фузије.⁶⁾ Директива такође помиње фузију апсорпцијом друштва у случају да друштво које врши апсорбовање поседује 90% или више акција апсорбованог друштва, као и друге операције које су сличне операцији фузије.⁷⁾

Фузија представља операцију којом једно или више друштава, притом престајући да постоји без поступка ликвидације, преноси на друго друштво (односно новоосновано друштво) целокупну своју имовину (активу и пасиву), на основу које

5. Поделама друштава унутар једне земље се бави Шеста директива компанијског права (Sixth Council Directive 82/891/EEC of 17 December 1982 based on Article 54 (3) (g) of the Treaty, concerning the division of public limited liability companies, OJ L 378 od 31.12.1982.).
6. Поглавље 2 (чланови 5-22) се односи на фузију апсорбовањем, док се поглавље 3 (члан 23) односи на фузију оснивањем новог друштва. За фузије спајањем, односно оснивањем новог друштва предвиђена је сходна примена одредби које се односе на фузије апсорбовањем.
7. Поглавља 4 и 5 (чланови 24-31) Треће директиве.

акционари једног или више апсорбованих друштава (односно друштва која престају да постоје) добијају издате акције друштва које врши преузимање (односно новооснованог друштва) или евентуално исплату у новцу која не прелази 10% номиналне вредности пренетих акција, односно, у случају када оне немају номиналну вредност, њихове обрачунске вредности.⁸⁾ Права земаља-чланица могу предвидети могућност фузије и када се једно или више апсорбованих, односно друштава која нестају налазе у поступку ликвидације, али само уколико то друштво није почело са поделом своје активе акционарима.

Припремна фаза у поступку фузије - Трећа директива предвиђа да органи управљања или администрације друштава која учествују у фузији сачињавају писмени пројекат о фузији, и он мора да садржи одређене податке.⁹⁾ Пројекат о фузији треба да буде објављен према правилима сваке земље-чланице, у складу са одредбама Прве директиве компанијског права, за свако од друштава која учествују у поступку фузије, најмање месец дана пре дана заседања генералне скупштине, сазване да се изјасни о пројекту фузије. Управа или менаџери сваког од друштава која учествују у поступку фузије имају обавезу да саставе детаљан писмени извештај у коме се објашњава и оправдава са економског и правног становишта извештај о фузији, а нарочито однос акција које се замењују.

За свако друштво које учествује у поступку фузије се именује или одређује један или више стручњака од стране судских или административних власти. Ово лице, односно лица испитују пројекат о фузији и сачињавају о томе писмени извештај који је намењен акционарима. Сачињавање овог извештаја представља најважнији део заштите акционара, дефинисан одредбама Треће директиве. Заштита акционара остварује се и њиховим правом увида и правом да добију копије одређених докумената без трошкова и без испуњења посебних формалности у седишту друштва, најмање месец дана пре датума када је сазвана генерална скупштина да би се изјаснила о пројекту о фузији.

Доношење одлуке о фузији - Следећу значајну фазу у поступку фузије представља доношење одлуке о фузији на генералној скупштини. Наиме, за фузију је неопходно одобрење генералне скупштине сваког од друштава која учествују у поступку фузије. Неопходна већина за доношење ове одлуке се одређује према наци-

8. Чланови 3-4 Треће директиве.

9. То су: одређење, правна форма и седиште свих друштава која учествују у фузији, извештај о замени акција, односно, уколико је то случај, сума новца која треба да буде исплаћена; модалитети преноса акција апсорбованог друштва; датум од ког ове акције дају право на учествовање у добити, као и све модалитете везане за ово право; датум од ког се радње апсорбованог друштва сматрају учињеним за рачун друштва које врши преузимање; права која друштво које врши преузимање гарантује акционарима преузетог друштва који имају посебна права или лицима која поседују друге хартије од вредности, односно друге мере које су предложене у њиховом интересу; све посебне предности које се дају стручњацима који врше проверу пројекта о фузији, односно који о томе састављају писмени извештај намењен акционарима друштва која учествују у фузији; као и члановима административних органа, управе, дирекције, надзора или контроле друштава која учествују у фузији.

оналним правима земаља-чланица, али она не може бити мања од већине гласова или према акцијама или према уписаном капиталу. Законодавства земаља-чланица могу предвидети и просту већину гласова када је представљено најмање пола од уписаног капитала. Такође је могуће у конкретном случају применити и правила националних права која се односе на промене статута друштва. Уколико постоји више категорија акција одлука о фузији се доноси посебним гласањем свих категорија акционара чија су права у вези са преносом. Одлука која се доноси на скупштини се односи како на одобрење пројекта о фузији, тако и на све измене статута које су изазване фузијом. Права земаља-чланица могу изузетно предвидети да није обавезно одобрење фузије од стране генералне скупштине друштва које врши преузимање у случају испуњења одређених услова.¹⁰⁾

Заштита интереса поверилаца и других лица - Трећа директива предвиђа да права земаља-чланица морају предвидети систем адекватне заштите интереса поверилаца, чија су потраживања настала пре објављивања пројекта о фузији, а која нису доспела у време овог објављивања. У том смислу је неопходно да земље-чланице предвиде адекватно обезбеђење, уколико је то неопходно имајући у виду финансијску ситуацију друштва која учествују у фузији и уколико повериоци већ не располажу таквим обезбеђењима.¹¹⁾ Такође је могуће предвидети националним правима различиту заштиту поверилаца апсорбованих друштва и друштва које врши преузимање.¹²⁾ У националним правима постоје врло значајне разлике у регулисању питања заштите поверилаца, те италијанско и француско право предвиђају заштиту поверилаца друштва које врши преузимање, за разлику од других права која предвиђају само заштиту поверилаца апсорбованог друштва.

Примена правила о заштити поверилаца се односи и на имаоце обвезница, осим у случају када је скупштина тих лица, предвиђена националним правом неке од земаља-чланица, потврдила фузију, или су то имаоци обвезница учинили појединачно.¹³⁾

Имаоци других хартија од вредности који уживају посебна права морају имати у друштву које је извршило преузимање најмање еквивалентна права у односу на она која су имали у апсорбованом друштву, осим уколико модификација ових права није била потврђена од стране скупштине имаоца других хартија од вредности, предвиђене према националном праву неке од земаља-чланица, или од стране ових лица појединачно, као и у случају када носиоци ових права имају право да траже откуп својих хартија од вредности од стране друштва које је извршило преузимање.¹⁴⁾ Каснији коментатори треће директиве су упутили критику појму "имаоци других хартија од вредности", истичући да је нејасно о каквим се хартијама конкретно ради, узимајући у обзир разлике у националним правима.¹⁵⁾

10. Види члан 8. Треће директиве.

11. Члан 13. став 1 и 2 Треће директиве.

12. Члан 13. став 3 Треће директиве.

13. Члан 14. Треће директиве.

14. Члан 15. Треће директиве.

Заштита запослених није посебно предвиђена овом директивом, већ се упућује на Директиву 77/187/ЦЕЕ у вези са приближавањем законодавства земаља-чланица, везних за очување права запослених у случају премештања друштва, активности или делова активности.¹⁶⁾

Контрола фузије - Трећа директива предвиђа могућност претходне судске или административне контроле, или накнадне јавне овере од стране нотара или другог надлежног органа, у случају када није предвиђена превентивна судска или административна контрола, или се она не односи на све акте неопходне за фузију – записник са генералне скупштине или уговор о фузији који се закључује после одлуке генералне скупштине. Јавна овера се врши уз проверу постојања и легалности правних аката и формалности који се захтевају за друштво у вези са којим се врши контрола, као и пројекта о фузији.¹⁷⁾

Дејства и објављивање фузије - Датум од ког наступају последице фузије одређују законодавства сваке земље-чланице.¹⁸⁾ Публицитет фузије се везује за одредбе (члан 3) Прве директиве компанијског права. Друштво које је извршило преузимање може и само да изврши формалности публицитета у вези са апсорбованим друштвом, односно друштвима. Неки аутори критикују могућност различитог одређивања датума од кога наступају последице фузије и сматрају да неједнако одређивање тог датума може да има и важне последице на неједнакост у публицитету.¹⁹⁾

Фузија производи *ipso iure* и симултано следеће последице: универзални пренос целокупне имовине (активе и пасиве) апсорбованог, односно апсорбованих

15. Види: "Étude sur l'extension du champ d'application des troisième et sixième directives", établie par BDO Binder Hamlyn, Commission des Communautés européennes, Document, Office des publications officielles des Communautés européennes, Luxembourg, 1993., стр. 8-9.
16. Council directive 77/187/EEC of 14. 2. 1977 on the approximation of the laws of the Member States relating to the safeguarding of employees' rights in the event of transfers of undertakings, businesses or part of businesses. OJ L 61 of 5. 3. 1977., p. 26-8. Ова директива предвиђа нарочито: пренос права и обавеза из уговора о раду са цедента на цесионара, очување услова рада који произлазе из колективног уговора, заштиту радника од неоправданог отпуштања (премештање друштва не представља по себи разлог за отпуштање), очување статуса и функције представника радника чија су права у вези са преносом, информисање и консултовање представника радника. Пренос који је уследио на основу фузије не може, према одредбама ове директиве, да буде довољан разлог сам по себи за отпуштање радника, али то могу да буду економски, технички или организациони разлози који доводе до промена на плану запошљавања, а проузроковани су поступком фузије.
17. Члан 16. Треће директиве.
18. Члан 17. Треће директиве.
19. Види: Cordoliani, H.F.A. "Le droit des fusions et la communauté européenne", *JCP — La semaine juridique: Commerce et industrie*, Études et commentaires, no. 13078, 1979., стр. 372. Наиме, уколико се као датум фузије узима доношење одлуке на генералној скупштини, онда се објављује ова одлука; уколико је то датум закључивања пројекта, односно уговора о фузији, онда се он објављује; уколико се као датум узима тренутак када се у регистар уноси пренос имовине са апсорбованог друштва на друштво које апсорбује, онда се објављује тај упис.

друштва на друштво које врши преузимање, како у међусобним односима међу друштвима, тако и у односу према трећима; акционари апсорбованог друштва постају акционари друштва које врши апсорбовање; апсорбовано друштво престаје да постоји.

Акције друштва које врши преузимање не могу се мењати за акције апсорбованог друштва уколико их друштво већ држи, односно за сопствене акције апсорбованог друштва.²⁰⁾ Уколико друштво које врши преузимање већ поседује акције апсорбованог друштва, такве акције биће поништене, а друштво које врши преузимање не може да постане власник сопствених акција.

Одговорност и ништавост - Државе-чланице морају предвидети најмање грађанску одговорност чланова органа управе или администрације апсорбованог друштва, као и стручњака-процењивача који врши контролу апсорбованог друштва према акционарима тог друштва за грешке које су учинили у току припрема и реализације фузије.²¹⁾ Неки аутори сматрају да се ограничење на одговорност чланова органа управе или администрације апсорбованог друштва може критиковати, узимајући у обзир да и акционари друштва које врши преузимање такође могу бити оштећени, а некад околност да је једно друштво апсорбовано, а да друго врши преузимање може да буде крајње случајно.²²⁾

Законодавства држава-чланица могу регулисати режим ништавости фузија само под строго предвиђеним условима, врло детаљно регулисаним одредбама Треће директиве. Тако су предвиђени следећи услови за ништавост: ништавост може бити проглашена само судском одлуком, фузије могу бити проглашене ништавим само ако није било превентивне судске или административне контроле њихове легалности, или ако одговарајући акти нису били оверени пред надлежним органом, или уколико се установи да је одлука донета на генералној скупштини ништава или се може прогласити ништавом према националном праву; поступак ништавости не може се покренути после истека рока од шест месеци, рачунајући од датума од ког трећа лица имају право да истичу ништавост, односно рока за отклањање разлога за ништавост; уколико је могуће уклонити разлог за ништавост, надлежни орган ће одредити друштву рок у коме треба отклонити ове разлоге; одлука о ништавости ће се објавити прама националном праву и у складу са Првом директивом компанијског права; одлука о ништавости фузије не утиче на ваљаност обавеза насталих од дана када је фузија почела да производи дејство од дана објављивања одлуке о ништавости; друштва која су учествовала у поступку фузије биће заједнички и солидарно одговорна за те обавезе друштва; право земље-чланице може предвидети поступак за проглашење ништавости фузије и пред адми-

20. Члан 19. Треће директиве.

21. Чланови 20-1 Треће директиве.

22. Harrer, F. "Die EG-Gesellschaftsrechtlichen Vorgaben für die Regelung der Verschmelzung und der Spaltung von Aktiengesellschaften", у: Koppensteiner, H-G. (Hrsg.) "Österreichisches und europäisches Wirtschaftsprivatrecht – Teil 1: Gesellschaftsrecht", Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 1994., стр. 328.

нистративним органом, уколико је против такве одлуке дозвољена жалба пред судским органима.²³⁾

Фузије у случају када је друштво које врши преузимање власник 90% или више акција апсорбованог друштва и операције сличне фузији - На случај фузије у случају када је друштво које врши преузимање власник 90% или више акција апсорбованог друштва се примењују опште одредбе које се примењују на фузије апсорбовањем, уз одређене изузетке, у којима је предвиђено испуњење мање услова и формалности ради извођења поступка фузије. Осим тога, Директива предвиђа да се у случајевима када је новчана исплата акционарима апсорбованог друштва већа од 10%, као и у случају да после преноса целокупне имовине не долази до престанка (апсорбованог) друштва примењују сходно одредбе које важе за фузије.

Однос савезног Закона о предузећима са одредбама Треће директиве

Савезни Закон о предузећима предвиђа фузије, односно спајања предузећа у оквиру одредби о статусним променама, уводећи, притом, одређени број правила којима је циљ обезбеђивање заштите акционара, односно чланова, поверилаца и трећих лица услед ове операције.²⁴⁾

У погледу појма и врсте фузија наш закон је сагласан одредбама Треће директиве. Наиме, он познаје два облика фузије, односно спајања: спајање преузимањем – припајање и спајање новим оснивањем. Притом је одредба нашег закона у складу са одредбама Треће директиве, која под овим појмом подразумева универзални пренос имовине на друго друштво (друштво које врши преузимање или новоосновано друштво) уз престанак преузетог, односно друштва која се спајају без спровођења поступка ликвидације и уз замену акција или удела предузећа које врши преузимање, односно које настаје поступком спајања.²⁵⁾ Такође је за спајање новим оснивањем предвиђена примена сходних одредби које се односе на спајање преузимањем.

У погледу припремне фазе Закон о предузећима је предвидео закључивање уговора о спајању, као и податке које би он требао да садржи, иако је пропустио да предвиди форму тог уговора. Притом листа наведених података није потпуна, већ законодавац само наводи податке који би у овом уговору свакако требало да се нађу.²⁶⁾ Ова листа садржи већину података који се у одредбама Треће директиве наводе као обавезни делови пројекта о фузији. Закон регулише састављање писме-

23. Члан 22, ставови 1 и 2 Треће директиве.

24. О спајању види чланове 421-434. Закона о предузећима (Службени лист СРЈ бр. 29/96 са изменама и допунама у бр. 33/96, 29/97, 59/98, 74/99, 9/01, 36/02) који је још увек на снази на територији Србије. У теорији о овоме види: Јанковец, И. "Статусне промене предузећа према праву ЕУ", Право и привреда, 5-8/01, стр. 60-9; Јовановић, Н. "Припајање акционарских друштава", Право и привреда, 11-12/99, стр. 22-58.; Граић-Степановић, С. "Хармонизација фузија предузећа у СРЈ и ЕУ", Право и привреда 5-8/96., стр. 423-34.

25. Види члан 422. Закона о предузећима.

ног извештаја од стране управе друштва, као и именовање овлашћених процењивача, што је у складу са одредбама Треће директиве. Иако и наше право помиње овлашћене процењиваче, њихова улога и овлашћења су значајно ограничена у односу на положај ових лица како је то предвиђено одредбама Треће директиве.²⁷⁾

Уговор о спајању производи правно дејство потврђивањем на генералној скупштини сваког од друштава које учествује у поступку фузије, док је за јавно предузеће предвиђено и давање сагласности од стране надлежног органа, што свакако представља специфичност домаћег права.²⁸⁾ Закон такође предвиђа и доношење посебне одлуке у оквиру посебних класа акционара, уколико такве класе постоје. Заштита акционара, односно чланова предвиђена је слично одредбама Треће директиве, иако не у тој мери исцрпно. Наиме, предвиђено је поред састављања извештаја овлашћеног процењивача право акционара, односно чланова да имају увид и у све остале документе на основу којих се спроводи спајање. За разлику од одредби Треће директиве, није посебно предвиђено право ранијег информисања и обавештавања, односно право консултовања докумената значајних за поступак фузије. Осим тога, Закон је посебно предвидео заштиту ових лица у виду права на повлачење из друштва обавезом откупа, односно замене њихових акција, односно удела. Право на повлачење из друштва није предвиђено Трећом директивом, будући да се сматрало да би оваква обавеза могла често да онемогући поступак фузије (јер доводи до великих финансијских издатака за друштво), иако је позната у неким националним правима земаља-чланица (на пример, у праву Италије). Осим тога, акционари, односно чланови имају право да, у случају када сеprotиве спајању, одлуку о спајању побијају пред судом уколико сматрају да однос замене њихових акција или удела није одређен у одговарајућој сразмери.²⁹⁾

Заштита права поверилаца уређена је на начин близак одредбама Треће директиве, пре свега као претходна заштита (пре извршеног поступка фузије) пружањем довољног обезбеђења. Притом се ове одредбе односе на заштиту свих поверилаца, без обзира да ли се ради о апсорбованом или друштву које врши преузимање.³⁰⁾ Такође је за ова лица дата могућност да под одређеним условима траже проглашење ништавости поступка фузије. За носиоце замењивих и партиципативних обвезница, које је издало апсорбовано предузеће, предвиђена су једнака права и у друштву које је извршило преузимање.³¹⁾

26. То су фирма и седиште предузећа која учествују у овом поступку, споразум о преносу имовине на друштво које врши преузимање и замена акција или удела, однос акција и удела и вредност предузећа која учествују у поступку фузије и појединости везане за њихов пренос, права која произлазе из акција или удела, као и посебна права за поједине акционаре, имаоце других хартија од вредности, чланове, чланове управе и надзорног одбора, као и ревизора.

27. Види више : Јанковец, И., нав. рад, стр. 63.

28. Члан 425 ЗОП.

29. Права акционара, односно чланова предвиђена су нарочито члановима 425. и 431. ЗОП.

30. Види члан 428 ЗОП.

31. О заштити носилаца посебних права види члан 429 ЗОП.

Контрола фузије предвиђена је у оквиру општих правила која се односе на упис у регистар. Изричито је предвиђено да се спајање уписује у регистар. Овај тренутак одређен је и као тренутак када имовина апсорбованог прелази на друштво које је извршило преузимање. Такође се за упис у регистар везује наступање других последица фузије, као што је престанак апсорбованих предузећа и стицање од стране акционара, односно чланова апсорбованог друштва акција, односно удела предузећа које врши преузимање. Закон је предвидео и обавезно објављивање фузије у Службеном листу СРЈ.³²⁾ Оваквим регулисањем Закон је удовољио захтевима Треће директиве које се односе на објављивање, дејство и тренутак од кога настаје дејство фузије.

За чланове управе и надзорног одбора предузећа које врши преузимање, предвиђена је солидарна одговорност, како акционарима, односно члановима и повериоцима апсорбованог, тако и предузећа које врши преузимање, што је шири одредба у односу на правило из Треће директиве.³³⁾ Са друге стране, одредба домаћег закона не обухвата и стручњаке процењиваче који састављају извештај и чија је улога врло значајна, посебно у вези са заштитом интереса акционара.

У погледу ништавости фузије Закон о предузећима нема никаквих посебних одредби, већ се на овај случај примењују опште одредбе везане за ништавост. Једини изузетак представља одредба којом повериоци друштва имају право да захтевају ништавост фузије уколико друштво није поштовало правило о пружању одговарајућег обезбеђења. То је једна од основних разлика између регулативе домаћег закона и Треће директиве, која овом питању поклања изузетну пажњу, регулишући га врло исцрпно и строго. Неки аутори сматрају да се недостатак одредби о ништавости делимично може подвести под опште одредбе везане за одредбе Закона о предузећима у погледу тужбе за поништај незаконите одлуке органа предузећа.³⁴⁾

Од осталих правила наш законодавац такође је предвидео и правила за фузије новим оснивањем (спајањем) и фузије у случају зависних друштава, која су блиска одредбама Треће директиве, а посебну пажњу обратио је и на повећање основног капитала.³⁵⁾

Закључак

Из изложеног прегледа одредби Треће директиве компанијског права ЕУ о националним фузијама и одредби домаћег Закона о предузећима могуће је извести неке опште закључке. Наиме, домаће право начелно регулише установу фузија

32. Одредбе везане у упис у регистар садржи члан 430 ЗОП.

33. Види члан 432 ЗОП.

34. Јанковец, И., нав. рад, стр. 65.

35. Види чланове 426-7 и 433. Детаљно о односу посебних случајева фузије у нашем праву и (не)складу са европском регулативом види: Јовановић, Н. "Посебни случајеви припајања акционарских друштава", Право и привреда, 5-8/99, стр. 112-121.

предузећа на начин који одговара појму и смислу овог института у европском праву. Сматрамо да је већина одредби нашег права у складу са Трећом директивом, иако би неком будућом изменом или допуном требало размишљати и о детаљнијем регулисању установе фузије у нашем праву у потпуном складу са Трећом директивом компанијског права. При томе би пажњу нарочито требало обратити на регулисање неких питања која нису детаљно или уопште предвиђена нашим законом. То се пре свега односи на контролу фузије и евентуалне услове и поступак за њену ништавост. Као што смо већ напоменули, Трећа директива је врло исцрпно регулисала питање услова и поступка ништавости фузија, при чему је основна тенденција била ограничење тих услова на тачно предвиђене случајеве. Осим тога, проглашење ништавости поверено је само одређеним органима у тачно одређеном поступку. Поред питања ништавости, потпунија заштита интереса акционара и јасно дефинисање њихових права такође је један од приоритета у евентуалној допуни постојеће регулативе. Интерес такве регулативе сасвим је јасан: то је пре свега заштита трећих лица и пружање правне сигурности у привредном животу. До неке будуће измене или допуне Закона о предузећима његове постојеће одредбе задовољавају потребу регулисања фузија, односно спајања предузећа и пружају основну заштиту учесницима у овим поступцима. Стога можемо закључити да потреба евентуалних измена није хитна и нужна одмах, већ да о њој треба размишљати у будућности, пре свега, ради креирања функционалнијих и ефикаснијих правила, која ће, притом, наше право потпуно ускладити са већ постојећом регулативом на комунитарном нивоу.

Tatjana Jevremović, L.L.M.
Research Fellow, Institute for International
Policy and Economy, Belgrade

Harmonization of Provisions of the Federal Enterprises Act with the Third EU Company Law Directive on National Mergers

Summary

This paper deals with relation between domestic Enterprises Act and provisions of the Third Company Law Directive on National Mergers of Public Limited Liability Companies, pointing to their differences and to the questions, which should be amended in the existing the Enterprises Act. The Third Directive regulates preparatory phase within merger proceedings, which consist of making the draft terms on merger, as well as managements' and independent auditors' reports. Then comes the regulation of making decision phase at general meeting, system of protection of the involved companies, creditors, shareholders and others persons. The special rules are provided for merger con-

trol, its effects and publication, annulment, as well as others rules in connection with special cases of merger. The provisions of our law are satisfied in this field, because they comprise all the main questions from the Third Directive. However, certain questions should be regulated more clearly and particularly.

Key words: *National Mergers; Companies Limited by Shares; The Third EU Company Law Directive.*